تازه‌های اقتصاد
یک‌شنبه ۱۱ مرداد ۱۴۰۵ شماره ۹۰

تعهد ارزی راهی برای جلوگیری از فساد

(صفحه ۲)

رفع تحریم‌ها چگونه می‌تواند به مهار تورم کمک کند؟

(صفحه ۳)

مدیریت اقتصاد در روزهای سخت

چرا انضباط ارزی برای حمایت از تولید ضروری است؟

در روزهای اخیر برخی فعالان بخش خصوصی از کندی روند تولید و تجارت انتقاداتی کرده‌اند که طولانی شدن فرآیند تخصیص ارز، رسوب کالا در گمرک، دشواری تأمین مواد اولیه و پیچیدگی‌های اداری از جمله محورهای این انتقادهاست. هرچند بخش قابل توجهی از این گلایه‌ها ریشه در مشکلات واقعی فعالان اقتصادی دارد، اما بررسی ساختار تصمیم‌گیری اقتصادی کشور نشان می‌دهد اینکه بعضاً همه این مسائل به بانک مرکزی نسبت داده می‌شود، تصویر دقیقی از واقعیت ارائه نمی‌کند.

یادداشت روز

سیاست‌های حمایتی بانک مرکزی باید از کانال کنترل تورم بگذرد

کامران ندری
اقتصاددان

این روزها در فضای اقتصاد کلان کشور، گزاره‌ای به کرات از سوی برخی فعالان اقتصادی تکرار می‌شود: «بانک‌ها باید با اعطای تسهیلات بیشتر و بانک مرکزی با تسهیل تخصیص ارز، از تولید و تجارت حمایت کنند.» این تقاضا در حالی مطرح می‌شود که اقتصاد ما در شرایطی شبه‌جنگی قرار دارد و با مشکلات ساختاری، تحریم‌های پیچیده و محاصره دریایی دست‌وپنجه نرم می‌کند. در چنین مختصاتی، تقلیل دادن وظایف بانک مرکزی به یک نهاد توزیع‌کننده ارز و پول برای حمایت‌های مقطعی، خطایی استراتژیک است.

طبیعتاً و بر اساس بدیهیات علم اقتصاد، وظیفه ذاتی و اصلی بانک مرکزی «کنترل تورم» است. اگر سیاست‌گذار قصد دارد اقدام حمایتی واقعی انجام دهد، این حمایت منحصراً باید از کانال کنترل تورم بگذرد. مطالعات و پژوهش‌های اقتصادی متعددی که هم در ایران و هم در سایر کشورها انجام شده، به وضوح نشان می‌دهد که تورم در بلندمدت موجب کاهش سرمایه‌گذاری، افت رشد اقتصادی و در نهایت وارد آمدن اثر منفی بر تولید می‌شود.

هرچند ممکن است این اثرات مخرب در کوتاه‌مدت به چشم نیاید، اما در بلندمدت علاوه بر ضربه به تولید، اثر ویرانگر آن بر رفاه خانوار کاملاً مشهود است.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

هشدار بانک مرکزی نسبت به ارائه متقلبانه اسناد برای اخذ تسهیلات

۳۵ درصد تعهدات ارزی ایفا نشده مربوط به کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای است

امکان ویرایش ثبت سفارش‌های تأمین ارز شده تا ۱۵ شهریور

سهمیه بنزین ۶۰ لیتره ۱۵۰۰ تومانی همچنان به روال قبل باقی است

نماینده مجلس تاکید کرد:

تعهد ارزی راهی برای جلوگیری از فساد

پیمان فلسفی، نماینده مجلس درباره حذف ارز ترجیحی و آثار آن بر اقتصاد کشور اظهار کرد: ارز ترجیحی با هدف واردات نهاده‌های کشاورزی، مواد غذایی و کالاهای اساسی با قیمت مناسب‌تر اختصاص می‌یافت، اما تفاوت قابل توجه نرخ این ارز با نرخ ارز بازار و مبادله‌ای، همواره چالش‌هایی مانند رانت، انحصار و سوءاستفاده را به همراه داشت.

> **" با وجود تخصیص ارز ترجیحی، قیمت بسیاری از کالاها در سال‌های گذشته همچنان افزایش یافت، دولت از دی‌ماه ۱۴۰۴ ارز ترجیحی نهاده‌های دامی را حذف کرد و این نرخ را تنها برای دارو و گندم با قیمت ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان حفظ کرد "**

وی با اشاره به اینکه با وجود تخصیص ارز ترجیحی، قیمت بسیاری از کالاها در سال‌های گذشته همچنان افزایش یافت، افزود: به همین دلیل دولت از دی‌ماه ۱۴۰۴ ارز ترجیحی نهاده‌های دامی را حذف کرد و این نرخ را تنها برای دارو و گندم با قیمت ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان حفظ کرد.

نایب‌رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس، یکی از مهم‌ترین ضعف‌های سال‌های گذشته را نبود نظارت کافی بر تخصیص و بازگشت ارز دانست و تأکید کرد: نحوه تخصیص ارز در بخش کشاورزی با رانت، انحصار و سوءاستفاده همراه بود؛ در حالی که اگر نظارت دقیق و مؤثر بر تخصیص و مصرف ارز وجود داشت، بسیاری از این تخلفات رخ نمی‌داد.

وی با اشاره به موضوع تعهد ارزی افزود: در اغلب کشورهای دنیا، دریافت‌کننده ارز برای واردات موظف است ارز حاصل از فعالیت اقتصادی خود را به طور کامل به چرخه رسمی اقتصاد بازگرداند و در این زمینه نظارت سختگیرانه‌ای وجود دارد، اما در کشور ما به دلیل ضعف نظارت و نبود الزام کافی، بازگشت ارز با مشکلات جدی مواجه بوده است. حتی در مقاطعی این امکان فراهم شد که تا ۴۰ درصد ارز دریافتی به کشور بازنگردد و در خارج از کشور صرف فعالیت‌های تجاری شود. اما این موضوع، هم منابع ارزی کشور را هدر داده و هم زمینه ایجاد رانت و فساد را فراهم کرده است.

زیرساخت ۳۰۲ میلیون تنی بنادر جنوب که آمریکا را به خیال خام انداخت

بنادر جنوب کشور، بندر شهید رجایی، امام خمینی، بوشهر و امیرآباد، قشم، شهید حقانی، کیش و هرمز این روزها درگیر آتشی است که آمریکا برافروخته و زیرساخت ۳۰۲ میلیون تنی آنها را گاه به سکوت فرو برده است.

موقعیت ژئوپلیتیک ایران و دسترسی به آب‌های آزاد در جنوب و ارتباط از طریق خزر با همسایگان شمال، امتیاز ویژه‌ای است که بسیاری را برای به دست آوردن آن وسوسه کرده است.

پیش از آغاز جنگ علیه ایران و زمانی که تردد در جنوب به راحتی امکان پذیر بود، بنادر تجاری کشور با ظرفیت اسمی ۳۰۲ میلیون تنی، در حال فعالیت بود. ظرفیت کانتینری بنادر تجاری کشور به رقم قابل توجه ۸.۹ میلیون TEU می‌رسید؛ و چیزی حدود ۱۴۵۵۶ فروند شناور با ظرفیت بیش از هزار تن از این بنادر تردد می‌کردند.

تراز تجاری بنادر کشور در سال ۱۴۰۳ مثبت بود. مجموع کل کالای تخلیه و بارگیری شده در این سال به عدد قابل تامل ۱۶۳ میلیون تن می‌رسید. از این میزان، ۹۲ میلیون تن مربوط به بارگیری یعنی صادرات و کاپوتاژ و ۷۰ میلیون تن مربوط به تخلیه یعنی واردات بود. اعدادی که تراز تجاری مثبت را نشان می‌دهد. مقایسه این عملکرد با سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد بیشتر از ۱۶ درصد عملیات تخلیه و بارگیری افزایش داشته است.

بندر شهید رجایی، بندر امام خمینی و بندر بوشهر و امیرآباد بزرگ‌ترین و مطرح‌ترین بنادر باری ایران هستند. در بین آنها بندر شهید رجایی به عنوان بزرگ‌ترین بندر، ۵۲ درصد از عملیات باری را سهم‌گیری کرده است. بیشتر بارها از این بندر به وسیله کانتینر یا نفتکش جابه جا می‌شوند. عملکرد بندر امام خمینی هم ۴۸ میلیون تن، عنوان شده که فقط ۱۵.۱ میلیون تن از آن کالای اساسی بوده است. بندر بوشهر و امیرآباد نیز به ترتیب ۶.۴ و ۵ میلیون تن عنوان شده است.

در بین کالاهایی که در جنوب جابه جا می‌شد، فرآورده‌های نفتی بزرگ‌ترین سهم را داشت. عددی معادل ۵۵ میلیون تن. پس از نفت و فرآورده‌های آن، کالاهای ساختمانی و مواد معدنی، سپس کالاهای کانتینری که سهم ۱۸ درصدی، داشتند و بعد از آن کالاهای اساسی با ۱۶ درصد سهم و کالاهای فلزی با ۵ درصد سهم، عمده‌ترین کالاهای تجاری در جنوب بودند.

عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران:

رفع تحریم‌ها چگونه می‌تواند به مهار تورم کمک کند؟

محمدحسین روشنک، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران با اشاره به آثار اقتصادی رفع تحریم‌ها بر کاهش تورم گفت: اگر رفع تحریم‌ها به کاهش محدودیت‌های بانکی و تجاری منجر شود، نخستین اثر آن کاهش هزینه مبادله در اقتصاد خواهد بود. امروز بخش قابل توجهی از هزینه‌ای که تولیدکننده پرداخت می‌کند، ارتباطی با فرآیند تولید ندارد و ناشی از محدودیت‌های نقل‌وانتقال پول، حمل‌ونقل و خرید از واسطه‌هاست. حذف این هزینه‌ها به معنای کاهش مستقیم بهای تمام‌شده تولید است.

وی افزود: در شرایط تحریم، بسیاری از بنگاه‌ها مواد اولیه را با قیمت بالاتر، زمان طولانی‌تر و سرمایه در گردش بیشتری تأمین می‌کنند. هرچه فرآیند تأمین کوتاه‌تر و کم‌هزینه‌تر شود، هزینه مالی بنگاه نیز کاهش پیدا می‌کند و این موضوع در نهایت روی قیمت مصرف‌کننده اثر خواهد گذاشت.

روشنک با اشاره به مزیت نسبی بیان کرد: اصرار بر تولید هر کالا در داخل الزاماً به نفع اقتصاد نیست. اگر هزینه تولید یک کالا در داخل بیش از قیمت واردات آن باشد، منابع کشور به شکل غیربهینه مصرف می‌شود. در صورت رفع محدودیت‌ها، می‌توان کالاهایی را که تولید آن‌ها فاقد توجیه اقتصادی است با هزینه کمتر وارد کرد و سرمایه و ظرفیت تولید را به سمت صنایعی هدایت کرد که ایران در آن‌ها مزیت رقابتی دارد. این جابه‌جایی بهره‌وری اقتصاد را افزایش داده و فشار هزینه‌ای را کاهش می‌دهد.

وی ادامه داد: رفع تحریم‌ها این امکان را فراهم می‌کند که اقتصاد کشور بیش از گذشته بر مبنای مزیت نسبی اداره شود. در شرایط تحریم، به دلیل محدودیت در واردات، گاهی ناچار به تولید کالاهایی هستیم که نه در آن‌ها بهره‌وری لازم را داریم و نه تولیدشان از نظر اقتصادی به‌صرفه است؛ در نتیجه، منابعی مانند انرژی، سرمایه و مواد اولیه کشور با بازدهی پایین مصرف می‌شود.

کدام کشورها بهشت سرمایه‌گذاری هستند؟

جذب سرمایه را می‌توان یکی از اولویت‌های تمامی اقتصادهای دنیا دانست. طبق برنامه پنج ساله هفتم در ایران نیازمند ۱۰۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری هستیم تا با بهره‌گیری از آن به توسعه صنایع مختلف بپردازیم، اما اینکه در دنیا ایران تا چه اندازه از پتانسیل جذب سرمایه‌دار برخوردار است، بحث دیگری است.

کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (آنکتاد) جدیدترین گزارش خود از سرمایه‌گذاری خارجی در جهان که مربوط به سال ۲۰۲۵ است را طی هفته‌های گذشته منتشر کرده که با استناد به آن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران با رشد ۱۳ درصدی در سال ۲۰۲۵ به یک میلیارد و ۶۴۷ میلیون دلار رسیده است. بر اساس این گزارش سرمایه‌گذاری در کشور در سال گذشته میلادی رشد ۶ درصدی نسبت به سال قبل از آن را نشان داده و به رقم ۱۶۲۴ میلیارد دلار رسیده است.

نکته مهم آنکه توسعه سرمایه‌گذاری در ایران در شرایطی صورت گرفته که در سال میلادی گذشته ایران از سویی در جنگ ۱۲ روزه مورد تجاوز نظامی قرار گرفته و از سوی دیگر آمریکا نیز سیاست فشار حداکثری را دنبال می‌کرد.

این در حالیست که بطور میانگین کشورهای توسعه یافته در این سال رشد ۱۱ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی را تجربه کرده‌اند و بیشترین حوزه‌های سرمایه گذاری مراکز داده و در گام بعدی نفت و گاز بوده است.

همگامی نرخ رشد حقوق کارکنان دولت و تورم

بر اساس مصوبه دولت در بودجه ۱۴۰۵ کف حقوق کارمندان دولت ۱۸ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان تعیین شده و سقف حقوق تا ۱۳۰ میلیون تومان پیش بینی شده است. رشد پیش بینی شده برای رشد حداقل حقوق ۴۴ درصد بوده که از تورم ۵۰ درصدی سال ۱۴۰۴ عقب ماندگی ۶ واحد درصدی دارد.

در سال‌های گذشته نیز حداقل‌های تعیین شده با فاصله از تورم در نظر گرفته شده بود، اما وقتی میانگین حقوق دریافتی کارمندان را محاسبه می‌کنیم نرخ‌ها به تورم نزدیک‌تر می‌شود. با این حال سقف دریافتی معمولا متعلق به تعداد محدودی از کارکنان دولت در سطح مدیریت است و بیشتر کارمندان در سطح حداقل‌های دریافتی می‌مانند. در بررسی تورم و مقایسه آن با افزایش حقوق سالانه کارکنان دولت، اگر مبنا را رشد میانگین حقوق دریافتی بگذاریم؛ فاصله‌ای که نسبت به حداقل حقوق پرداختی وجود دارد، چندان محسوس نخواهد بود و حتی در برخی سال‌ها جلوتر از تورم حرکت کرده است.

به طور مثال در سال ۱۳۹۷ تورم سالانه ۲۶.۹ درصد برآورد شده ولی رشد میانگین حقوق برای سال بعد از آن ۲۸.۱ درصد پیش بینی شده بود. تورم سال ۱۳۹۸ نیز ۳۴.۸ درصد بوده، اما افزایش میانگین حقوق به ۵۵.۶ درصد رسیده است.

شکاف در فدرال رزرو عمیق‌تر شد

به نقل از الجزیره، اظهارات مقام‌های فدرال رزرو تصویری از افزایش اختلاف نظر درون بانک مرکزی آمریکا درباره مسیر سیاست پولی ترسیم کرده است؛ پس از آنکه این بانک در این هفته نرخ بهره را بدون تغییر نگه داشت، برخی مقام‌ها هشدار دادند که به تعویق انداختن افزایش نرخ بهره می‌تواند اعتبار فدرال رزرو در مبارزه با تورم را تضعیف کند.

آلبرتو موسالم، رئیس فدرال رزرو سنت‌لوئیس، در گفت‌وگو با روزنامه فایننشال تایمز گفت: موج فروش اوراق خزانه‌داری آمریکا در این هفته «پیامی روشن» به فدرال رزرو ارسال کرده است؛ پیامی مبنی

بر اینکه بانک مرکزی باید برای حفظ اعتبار خود در مقابله با تورم، در صورت نیاز نرخ بهره را افزایش دهد.

او افزود: انجام افزایش‌های تدریجی و زودهنگام نرخ بهره، نسبت به صبر کردن و سپس مجبور شدن به اجرای افزایش‌های شدیدتر، هزینه کمتر و اختلال کمتری برای اقتصاد خواهد داشت.

فدرال رزرو آمریکا نرخ بهره را در محدوده ۳/۵۰ تا ۳/۷۵ درصد حفظ کرد؛ تصمیمی که با رأی ۹ عضو موافق در برابر ۳ رأی مخالف اتخاذ شد. سه عضو کمیته بازار آزاد فدرال خواستار افزایش ۰/۲۵ واحد درصدی نرخ بهره بودند.

موسالم که امسال حق رأی در کمیته ندارد، اما در مذاکرات آن شرکت می‌کند، گفت در نشست اخیر از افزایش نرخ بهره حمایت کرده است.

سایه بحران بر خودروسازی آلمان

صنعت خودرو در آلمان دیگر فقط با یک افت چرخه‌ای روبه‌رو نیست؛ آنچه امروز در قلب موتور صنعتی اروپا جریان دارد، یک بحران ساختاری چندلایه است که از بازار چین تا کارخانه‌های اشتوتگارت و ولفسبورگ را دربر گرفته است.

تازه‌ترین آمارها نشان می‌دهد این صنعت هم زمان با کاهش سود، افت فروش، تعدیل نیرو، انتقال تولید به خارج و از دست رفتن مزیت رقابتی دست‌وپنجه نرم می‌کند. آنچه زمانی ستون اعتماد به نفس صنعتی آلمان بود، حالا در معرض بازتعریف کامل مدل کسب‌وکار خود قرار گرفته است.

صنعت خودروی آلمان، که دهه‌ها نماد کیفیت مهندسی، صادرات‌محوری و قدرت صنعتی این کشور بود، اکنون با مجموعه‌ای از فشارهای هم‌زمان مواجه است که نه‌تنها سودآوری شرکت‌ها، بلکه اشتغال، سرمایه‌گذاری و جایگاه بین‌المللی این بخش را تهدید می‌کند.

وقتی یک گلوله یک صنعت را تکان می‌دهد

چالش‌های بیمه در هرمز

تنگه هرمز در روزهای پرتنش کنونی به نقطه تلاقی کشتیرانی، بیمه، قیمت انرژی و ریسک عملیاتی تبدیل شده‌است. در این شرایط خطر اصلی برای یک نفتکش بسیار بزرگ یا VLCC، صرفا برخورد یا اصابت نیست، بلکه توقف سفر، تعلیق پوشش بیمه، افزایش هزینه سوخت و کرایه، تأخیر در تحویل محموله و احتمال آلودگی نفتی، همه در قیمت نهایی هر بشکه اثر می‌گذارند.

در واقع آنچه بازار را تکان داده، فقط وقوع حادثه نیست؛ بلکه افزایش احتمال حادثه و دشوارتر شدن بیمه‌پذیری مسیر است. در چنین وضعیتی، بیمه‌گران پیش از آنکه لزوما خسارت بزرگی پرداخت کنند، با افزایش نرخ بیمه جنگ، ریسک را به مالکان کشتی، اجاره‌کنندگان و در نهایت خریداران نفت منتقل می‌کنند.

آنگونه که استراوس سنتر می‌نویسد، هر نفتکش معمولا با یک بیمه واحد حرکت نمی‌کند. ساختار پوشش بیمه‌ای کشتی‌های نفتکش از چند بخش تشکیل می‌شود و هر بخش فقط بخشی از زیان احتمالی را پوشش می‌دهد.

ویدیو

